

Teorema: Polinom $t-d$ je faktor polinoma P ako je d korjen tog polinoma.

Dokaz. $(\Rightarrow)$ Neka je polinom $t-d$ faktor polinoma P . Onda

$$P = (t-d) \cdot Q \Rightarrow \psi(P) = \psi(t-d) \cdot \psi(Q)$$

$$(\forall x \in F) \psi(P)(x) = (x-d) \psi(Q)(x)$$

Specijalno za $x=d$, $\psi(P)(d) = \underbrace{(d-d)}_{=0} \psi(Q)(d)$

$$\psi(P)(d) = 0$$

$\Rightarrow$ d -nula polinomske funkcije $\psi(P)$ odnosno nula (korjen) polinoma P .

$(\Leftarrow)$ Neka je d korjen polinoma P . Prema Beziovoj teoremi vejednost polinoma P u toj tački jednaka je ostatku R pri dijeljenju polinoma P polinomom $(t-d)$:

$$\Rightarrow \underbrace{\psi(P)(d)}_0 \text{ (jer je korjen } d) = R \Rightarrow R=0 \Rightarrow P = (t-d) \cdot Q + 0 \Rightarrow (t-d) \text{ je faktor polinoma } P$$

Def: Polinom $t-d$ iz prethodne teoreme se naziva korjenim faktorom polinoma P .

Teorema: Svaki polinom $P_n(t)$ (n -tog stepena) ima najviše n -korjena.

Dokaz. Ako polinom $P_n(t)$ nema korjena, dokaz je trivijalan.

Samo, pretpostavimo da polinom $P_n(t)$ ima bar jedan korjen d .

Dokaz: Indukcijom po n (stepenu polinoma)

$$\text{za } n=1: P_1(t) = a_0 + a_1 t, a_1 \neq 0$$

$$\Rightarrow \text{linearni polinom uvijek ima korjen u polju } F \Rightarrow a_0 + a_1 t = 0$$

$$\text{Dakle, } d = -a_1^{-1} \cdot a_0.$$

$$t = -a_1^{-1} \cdot a_0 \in F.$$

Neka vrsteže teoreme važi za $n-1$. Dokazimo da važi i za n .

$$\text{Polinom } P_n(t) = (t-d) \cdot Q_{n-1}(t).$$

Po pretpostavci $\Rightarrow Q_{n+1}(t)$ nula najviše $n-1$ korijena, pa prema tome, polinom $P_n(t)$ nula najviše n -korijena.

Teorema. Svaki polinom P , nad beskonačnim poljem F je nula-polinom ako je svaki element polja F -korijen polinoma P .

Dokaz. $\Rightarrow$ trivijalno.

$\Leftarrow$ Svaki polinom P je ili nula polinom ili je određeneog stepena n . Ako je polinom određeneog stepena n : $P_n(t)$, onda prema prethodnoj teoremi - nula najviše n -korijena (konacno) što je nemoguće jer je polje F beskonačno polje $\Rightarrow P$ je nula polinom.

Teorema. Polinomi $P = (a_0, \dots, a_n)$, $Q = (b_0, \dots, b_m)$, $n \leq m$, nad beskonačnim poljem F su jednaki ako su nu jednake polinomske funkcije. tj. $P=Q \Leftrightarrow \psi(P)=\psi(Q)$.

Dokaz. $\Rightarrow P=Q \Rightarrow \psi(P)=\psi(Q)$ trivijalno.

$\Leftarrow$ Neka je $\psi(P)=\psi(Q)$. To znači da $(\forall x \in F): \psi(P(x)) = \psi(Q(x))$

tj. $a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n = b_0 + b_1x + \dots + b_mx^m \Rightarrow (a_0 - b_0) + (a_1 - b_1)x + \dots + (a_n - b_n)x^n - b_{n+1}x^{n+1} - \dots - b_mx^m = 0$. Prema prethodnoj

teoremi, polinom na lijevoj strani je nula polinom $\Rightarrow$

$b_{m+1} = 0$
 $b_m = 0$
Onda je $n=m \Rightarrow a_0 = b_0, a_1 = b_1, \dots, a_n = b_n$

$\Rightarrow$ Preslikavanje $\psi: F[t] \rightarrow \text{Pol}(F)$ je bijekcija, tj. izomorfizam.

$\Rightarrow$ Ako je F beskonačan, onda je svaki polinom P može predstaviti se svojim polinomske funkcijom.

Def. Polinom je svodljiv (redukibilan) ako se može predstaviti

kao proizvod dva polinoma nižeg stepena od stepena polinoma P

U protivnom, riječ je o nesvodljivu (iredukibilan) polinomu.

- Konstantni polinomi su ni svodljiv ni nesvodljiv.

Teorema. Neka je $P \in F[t]$ polinom drugog ili trećeg stepena. Polinom P je svodljiv nad poljem F ako i samo ako bar jedan nulu u tom polju.

Dokaz. $(\Rightarrow)$ Neka je polinom P svodljiv nad poljem F . Po pretpostavci, bar jedan faktor polinoma P je linearan, $(t-t)$, pa je $\lambda \in F \rightarrow$ korjen polinoma P .

$(\Leftarrow)$ Neka je λ bar jedan korjen polinoma P ($\lambda \in F$), po teoremi 1, onda je polinom $(t-\lambda)$ -faktor polinoma P .
Dakle polinom P je svodljiv nad poljem F .

Teorema (ekvivalentna prethodnoj). Neka je $P \in F[t]$ - polinom drugog ili trećeg stepena. Onda polinom P je nesvodljiv nad poljem F ako i samo ako nema nijednu nulu u tom polju.

Teorema (Osnovni stav algebre). Svaki polinom P_n -nennultog stepena ima nad poljem $\mathbb{C}$ bar jednu nulu (u tom polju) (bez dokaza, sam Gauss je dao 4 dokaza).

Teorema. Svaki polinom $P_n(t) = a_0 + a_1 t + \dots + a_n t^n$ stepena $n > 0$ nad poljem $\mathbb{C}$ može se zapisati u obliku $P_n(t) = a_n (t-t_1) \dots (t-t_n)$, gdje je $t = (0, 1)$ i $a_n, t_1, \dots, t_n \in \mathbb{C}$.

Dokaz. Polinom $P_n(t)$, $n > 0$ ima bar jedan korjen t_1 u polju $\mathbb{C}$ prema prethodnoj teoremi. Onda, $P_n = (t-t_1)P_{n-1}$ prema prethodnoj teoremi polinom P_{n-1} ima bar jedan korjen t_2 u polju $\mathbb{C}$, pa je $P_{n-1} = (t-t_2)P_{n-2}$ itd. Dobijamo $P_n = (t-t_1)(t-t_2) \dots (t-t_{n-1})P_1$ - linearni polinom.

$P_1 = a_0 + a_1 t = a_1 (t-t_n)$ gdje je $t_n = -a_1^{-1} a_0 \in F$ tj. $P_1 = a_1 (t-t_n)$

Uvijek u gornjoj jednačini i izjednačavanjem koeficijenta uz t^n , dobijamo $a = a_n$. Konacno $P_n = a_n (t-t_1)(t-t_2) \dots (t-t_n)$.

Teorema. Ako je P polinom nad poljem $\mathbb{R}$ realnih brojeva i α njegov korjen, onda je njegov konjugovan kompleksni $\bar{\alpha}$ takođe korjen tog polinoma.

Dokaz. Kako je polje $\mathbb{R}$ beskonačno, onda je $P = \Psi(P)$, tj.

$$(\forall x \in \mathbb{R}) \Psi(P)(x) = P(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n = a_n(x-x_1)(x-x_2)\dots$$

$$\cdot (x-x_n). \quad \overline{P(x)} = a_0 + a_1\bar{x} + \dots + a_n\bar{x}^n = P(\bar{x}) = a_n(\bar{x}-x_1)$$

$$(\bar{x}-x_2)\dots(\bar{x}-x_n).$$

$$P(\bar{x}) = \overline{P(x)} = a_n(x-\bar{x}_1)(x-\bar{x}_2)\dots(x-\bar{x}_n).$$

Neka je α korjen polinoma P onda je $P(\alpha) = 0$, tj. $x_i - \alpha = 0$,

za nekog $i = 1, \dots, n$, odnosno $x_i = \alpha$. Odatle, $\bar{x}_i = \bar{\alpha}$ $P(\bar{\alpha}) = 0$

jer je $\bar{\alpha} - \bar{x}_i = 0$, tj. $\bar{\alpha} = \bar{x}_i$.

Teorema. Svaki polinom P nad poljem $\mathbb{R}$ realnih brojeva, može se zapisati u obliku proizvoda polinoma stepena < 3 , čiji su koeficijenti realni.

Dokaz. Prema prethodnoj teoremi ako je α korjen polinoma P

nad poljem $\mathbb{R}$ onda je i $\bar{\alpha}$ njegov korjen, što znači da će se u

faktORIZACIJI polinoma P , ući proizvod faktora $(t-\alpha)(t-\bar{\alpha})$

$$= t^2 - \underbrace{(\alpha + \bar{\alpha})}_{-p}t + \underbrace{\alpha \cdot \bar{\alpha}}_q = \Gamma \quad \begin{array}{l} \alpha = x + iy, \quad x, y \in \mathbb{R}, \quad i = \sqrt{-1} \\ \bar{\alpha} = x - iy \\ \alpha + \bar{\alpha} = 2x \end{array}$$

$$\alpha \cdot \bar{\alpha} = x^2 + y^2 \in \mathbb{R}$$

$$= t^2 + pt + q$$

$$P = a_n(t^2 + p_1t + q_1) \dots (t^2 + p_kt + q_k) \cdot (t - \alpha_1) \dots (t - \alpha_m)$$

$$p_i, q_i, \quad i=1, \dots, k \quad \in \mathbb{R}, \quad a_n \in \mathbb{R}$$

$$b_j, \quad j=1, \dots, m$$

→ realni korjeni polinoma

Def. Korjen α polinoma P je višestrukost k (k -strukti korjen) ako je polinom P djeljiv polinomom $(t-\alpha)^k$ i nije djeljiv polinomom $(t-\alpha)^{k+1}$. $P = (t-\alpha)^k \cdot Q, \quad Q(\alpha) \neq 0$.

Teorema: Korjēn α polinoma P jē nšestrukostī k arko jē α korjēn nšestrukostī $k-1$ izvadoog polinoma P' . Druugti ryeoma, α jē korjēn nšestrukostī k polinoma P arko jē α sajeoluoiski korjēn polinoma $P, P', P'', \dots, P^{(k-1)}$.

Dokca $\Rightarrow P = (t-\alpha)^k \cdot Q, Q(\alpha) \neq 0$

$$P' = k(t-\alpha)^{k-1} \cdot Q + (t-\alpha)^k \cdot Q'$$

$$P' = (t-\alpha)^{k-1} \cdot \underbrace{(kQ + (t-\alpha) \cdot Q')}_{\neq 0}$$

Ja $t = \alpha$
 $kQ(\alpha) \neq 0$ jēr $Q(\alpha) \neq 0$

Druge, α jē korjēn izvadoog polinoma P' nšestrukostī $k-1$.

$\Leftarrow$ Druetruca posjedica $\Rightarrow$. ■

$F[t]$ -prsteu polinoma vad pojeu F .

Prsteu polinoma vad pojeu $F[t]$ jē mačajau. Ilog konstruāje porskeiņa poja. (teorija poja, valuosno teorija Galoa)